

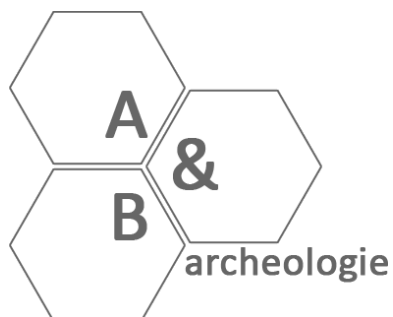
2023.124

Nota Beernem Diksmuidse Boterweg

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Gwendy WYNS

22-9-2023

Titel: Nota Beernem Diksmuidse Boterweg

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Gwendy Wyns

Projectcode bureauonderzoek: 2022L185

Bureauonderzoek: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/24682>

Projectcode proefsleuvenonderzoek: 2023G55

Intern projectnummer: 2023.124

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Beernem, Diksmuidse Boterweg 23

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 78027 en Y: 203739; X: 78108 en Y: 203806

Oppervlakte plangebied: ca. 3.467m²

Kadastergegevens: Gemeente Beernem, Afdeling 1, Sectie C, Perceel 489E

Topografische kaart: /

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog) en Gwendy Wyns (assistent-archeoloog) en initiatiefnemer

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 22/09/2023

© Acke & Bracke bv, Dorpvaart 76, 9180 Moerbeke-waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.1.1. VRAAGSTELLINGEN	4
1.1.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.2. WERKWIJZE EN STRATEGIE	8
1.2.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	8
1.2.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	9
1.2.3. ADVIES SPECIALISTEN	9
1.2.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	9
1.2.5. SELECTIE BRONNEN	9
2. ASSESSMENT	10
2.1. AARDKUNDIGE OPBOUW	10
2.2. ASSESSMENT SPOREN	14
2.3. ASSESSMENT VONDSTEN	17
2.4. ASSESSMENT STALEN	18
2.5. ASSESSMENT CONSERVATIE	18
2.6. DATERING, INTERPRETATIE EN CONFRONTATIE MET VOORGAANDE ONDERZOEKSFASES	18
3. SYNTHESE	21
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	21
3.2. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	22
4. SAMENVATTING	23
5. BIBLIOGRAFIE	25
6. BIJLAGES	26

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden aan de Diksmuidse Boterweg, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota¹ bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd diende te worden in een uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van het proefsleuvenonderzoek beschreven.

1.1.1. Vraagstellingen

In het programma van maatregelen van de bureaustudie² werden volgende onderzoeksvragen opgenomen:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Zijn er nog intacte, al dan niet begraven, (paleo)bodems aanwezig?
- In hoeverre is de bodemopbouw recent verstoord?
- Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het vergunningsgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?
- Kan er een link gelegd worden tussen de aangetroffen site(s) en de sites die in het verleden reeds in de omgeving werden onderzocht?
- Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische waarden?
- Is verder archeologisch onderzoek nodig?

1.1.2. Randvoorwaarden

Het zuidelijke deel van het terrein was ingenomen door een woning met aanhorigheden en groenaanplant (struiken en bomen). Het noordelijke deel was in gebruik als tuinzone met verspreide bomen. Voor aanvang van het sleuvenonderzoek werd het groen verwijderd. De woning werd nog niet afgebroken. Dit belemmerde het onderzoek niet. In de uiterste zuidoostelijke hoek blijft een boom behouden. Hier werd een buffer aangehouden.

¹ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/24682>

² <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/24682>

Figuur 1 Zicht op het noordelijke deel van het plangebied vanuit de Diksmuidse Boterweg.

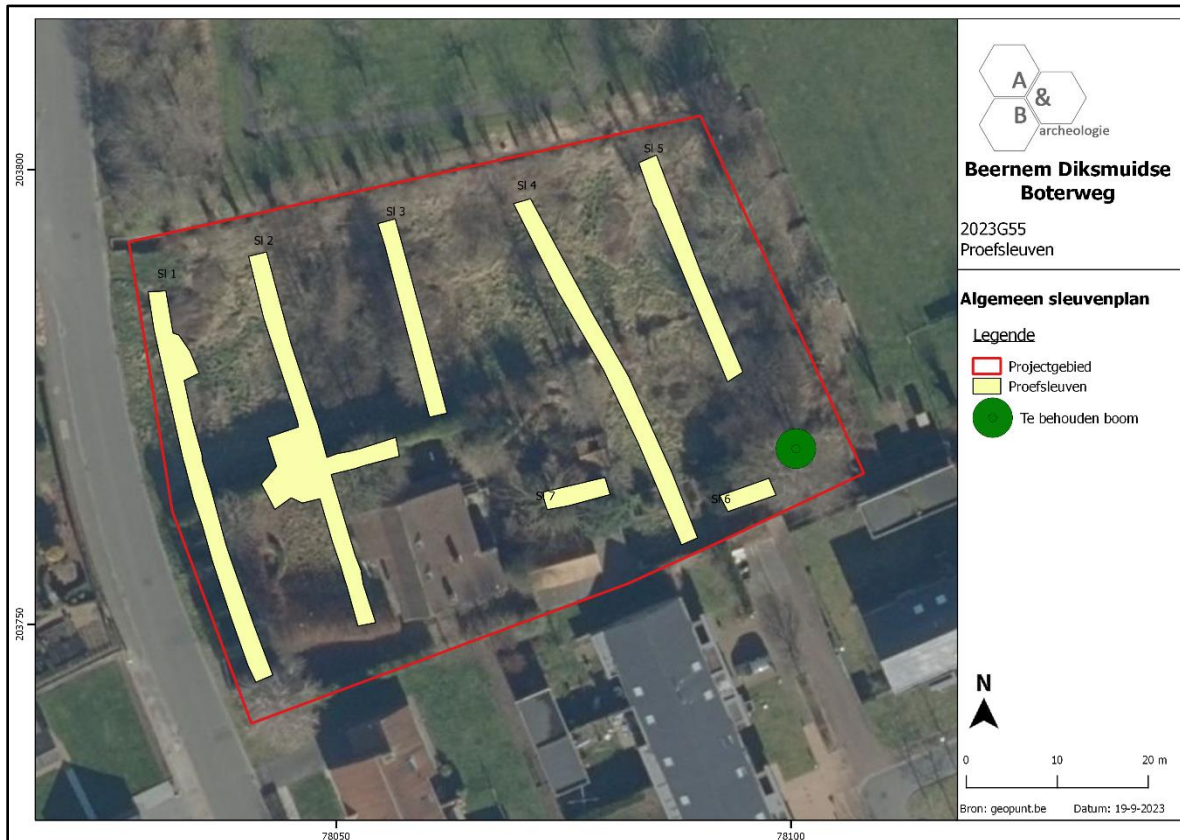
Figuur 2 Zicht op de woning in het zuidelijke deel van het terrein.

Figuur 3 Zicht op de te behouden boom in de uiterste zuidoostelijke hoek van het terrein.

Figuur 4 Algemeen sleuvenplan, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).

Figuur 5 Algemeen sleuvenplan, geprojecteerd op de meest recente orthofoto (bron: geopunt.be).

1.2. Werkwijze en strategie

1.2.1. Motivering onderzoeksstrategie

Op basis van het bureauonderzoek werd in het programma van maatregelen van de archeologienota een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven opgelegd. Het onderzoek diende uitgevoerd te worden volgens de bepalingen in de Code van Goede Praktijk en de voorwaarden opgenomen in het programma van maatregelen horende bij de archeologienota. De erkende archeoloog kan enkel mits gefundeerde motivatie afwijken van sommige van deze bepalingen en voorwaarden.

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op een site met een matig complexe verticale stratigrafie. Het sleuvenplan zoals opgenomen in de bureaustudie voorzag in de aanleg van 5 parallelle NW-ZO georiënteerde sleuven. Dit plan werd gevolgd en plaatselijk aangepast aan de terreinomstandigheden. Zo werden nog enkele dwarsseuven aangelegd. Er werden enkele kijkvensters/volgsleuven aangelegd om de aan- of afwezigheid van sporen te controleren en om een ruimer beeld rond de bewoningssporen en erfgreppel te krijgen. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na afronding van het onderzoek werden de sleuven opnieuw gedicht.

De advieszone voor verder onderzoek was ca. 3467m² groot. Hiervan werd ca. 441m² (12,7%) onderzocht door middel van proefsleuven en kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarsseuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee behaald. Het onderzoek kon bovendien een goed licht werpen op het hoge archeologisch potentieel van de site.

Het archeologisch vooronderzoek werd uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk. Aangezien alle metingen gebeurden met een GPS-aangestuurd systeem met precisie van 1cm werd voorafgaand het veldwerk geen hoofdmeetsysteem aangelegd. Elke proefsleuf werd beschouwd als een individuele werkput. De aangelegde vlakken en de storten van de sleuven en sporen werden onderzocht met een metaaldetector van het type XP Deus, dit leverde geen relevante vondsten op. Het archeologisch vlak werd opgeschoond. Hierbij werden 3 archeologische sporen aangetroffen, meer bepaald een erfgreppel en twee paalkuilen uit de volle middeleeuwen. Alle sleuven en profielen kregen een uniek nummer, werden beschreven en geregistreerd via foto's en opmetingen. De foto's werden genomen met een camera van het merk Ricoh WG-6. Er werden 2 inventarisnummers uitgedeeld aan vondstmateriaal, aangetroffen in de greppel en paalkuil. Grondstalen werden niet ingezameld maar kunnen wel zinvol zijn bij het verdere onderzoek. Relevante delen van de putwandprofielen werden opgeschoond en geregistreerd als referentieprofiel. In totaal werden 5 referentieprofielen geplaatst, verspreid over het volledige terrein.

Bij de aanleg van de proefsleuven werd het vlak stelselmatig verdiept naar de C-horizont. Het archeologisch niveau bevond zich in de top van de C-horizont op ca. 50cm onder het huidige maaiveldniveau. Het terrein kent een vlak verloop. Het archeologisch vlak bevindt zich op een hoogte van ca. +10,1m TAW in het noordoosten, ca. +10,3m TAW in het noordwesten, ca. +10,2m TAW in het zuidwesten en ca. +10,1m TAW in het zuidoosten.

Figuur 6 Sfeerbeeld tijdens het sleuvenonderzoek.

1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op maandag 19 september. Het kraanwerk werd uitgevoerd door Steven Antheunis (SA grondwerken). Maarten Bracke trad op als erkend archeoloog en Bert Acke als assistent-archeoloog. De sleuven werden opgemeten met een GPS-toestel door erkend-archeoloog Maarten Bracke. De opmaak van de plannen werd uitgevoerd door assistent-archeoloog Gwendy Wyns.

1.2.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.2.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.2.5. Selectie bronnen

De bekrachtigde archeologienota³ van deze site werd als voornaamste bron aangewend.

³ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/24682>

2. Assessment

2.1. Aardkundige opbouw

De bodemkaart toont voor het projectgebied overwegend een SdP-bodem. In het zuiden van het projectgebied wordt een Zch-bodem gekarteerd. Een SdP-bodem betreft een matig natte lemig zandbodem zonder profiel of met een onbepaald profiel. Dit complex omvat overwegend gronden zonder profielontwikkeling (. . p) en gronden met zwakke profielontwikkeling (. . h, . . b). De bovengrond is donker grijsbruin, meestal 30-40cm dik, goed humeus en rust meestal op een dunne (ongeveer 10-15cm), zwak humeuze overgangshorizont. Tussen 40 en 60cm beginnen de roestverschijnselen. Zch-bodems zijn matig droge zandbodems met verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont. De donker bruinrijze bovengrond is goed humeus en 30-60cm dik. De Podzol B, 20-30cm dik, is verbrokkeld in harde concreties. De roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90cm.

De aardkundige opbouw van het projectgebied werd tijdens het proefsleuvenonderzoek vastgesteld via vijf bodemprofielen, verspreid over het volledige terrein. Profiel 1 in het uiterste zuidwesten kenmerkt zich door een verstoord pakket dat meteen op de geligwitte zandige C-horizont rust. De profielen 2, 3, 4 en 5 vertonen een Ap-B-C opbouw, waarbij de B-horizont in meer of mindere mate bewaard is gebleven. De teelaarde is donkergrijsbruin van kleur en heeft een dikte van ca. 40cm. De B-horizont is sterk verbrokkeld met een donkerbruine kleur en een dikte van ca. 5 tot 15cm. In het vlak kent deze een verspreide bewaring, waardoor de kans op steentijd gering is. Bovendien werden geen aanwijzingen voor in situ steentijdartefactensites waargenomen. De C-horizont is zandig van textuur en kenmerkt zich door een witte tot gelige kleur. De top van de C-horizont bevindt zich op ca. 50cm onder het maaiveldniveau. De bodemkundige gegevens wijzen aldus meer in de richting van een Zch-bodem zoals gekarteerd op de bodemkaart.

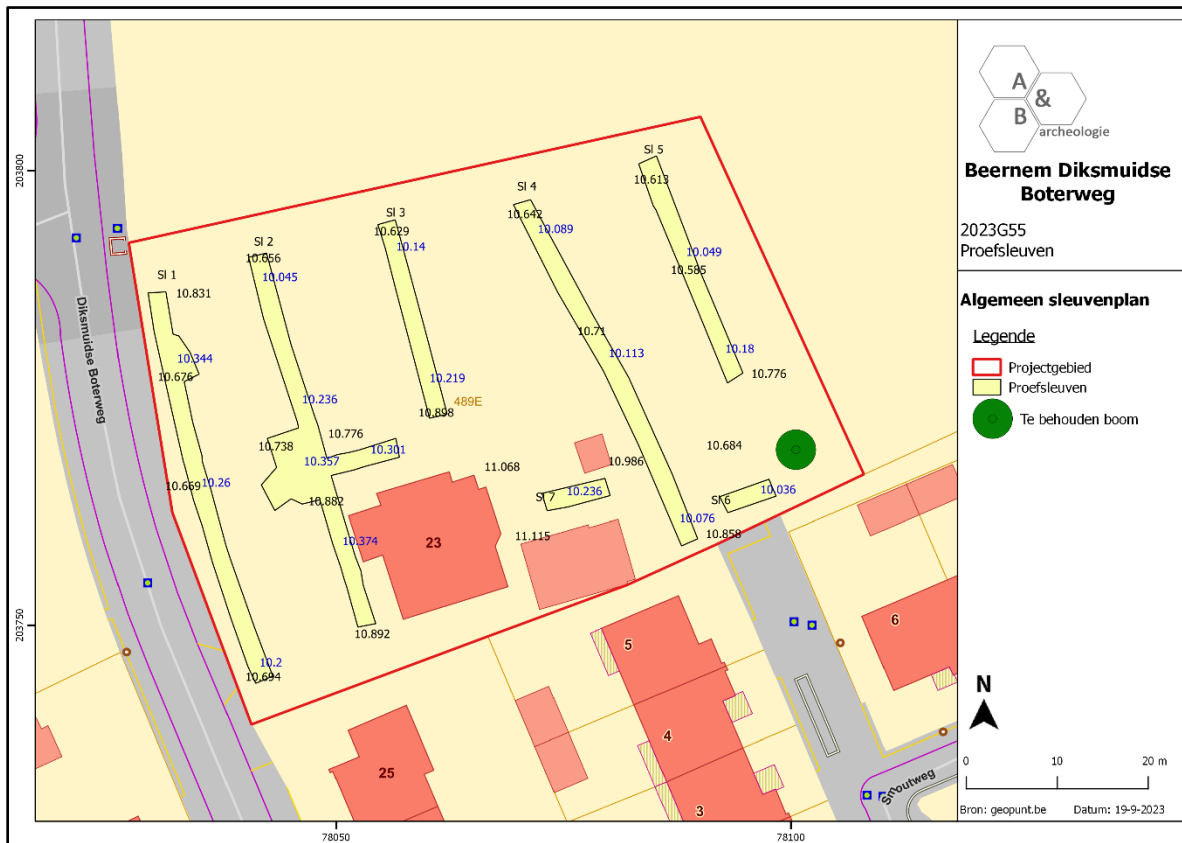
Bij de aanleg van de proefsleuven werd het vlak stelselmatig verdiept naar de C-horizont. Het archeologisch niveau bevond zich in de top van de C-horizont op ca. 50cm onder het huidige maaiveldniveau. Het terrein kent een vlak verloop. Het archeologisch vlak bevindt zich op een hoogte van ca. +10,1m TAW in het noordoosten, ca. +10,3m TAW in het noordwesten, ca. +10,2m TAW in het zuidwesten en ca. +10,1m TAW in het zuidoosten.

Figuur 7 Uitsnede uit de bodemkaart (bron: geopunt en bureaustudie).

Figuur 8 Algemeen sleuvenplan met aanduiding van de profielen, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).

Figuur 9 Algemeen sleuvenplan met aanduiding van de hoogtemetingen, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).

Figuur 10 Zicht op profiel 1 in sleuf 1 (zuidwesten).

Figuur 11 Zicht op profiel 3 in sleuf 3 (centraal).

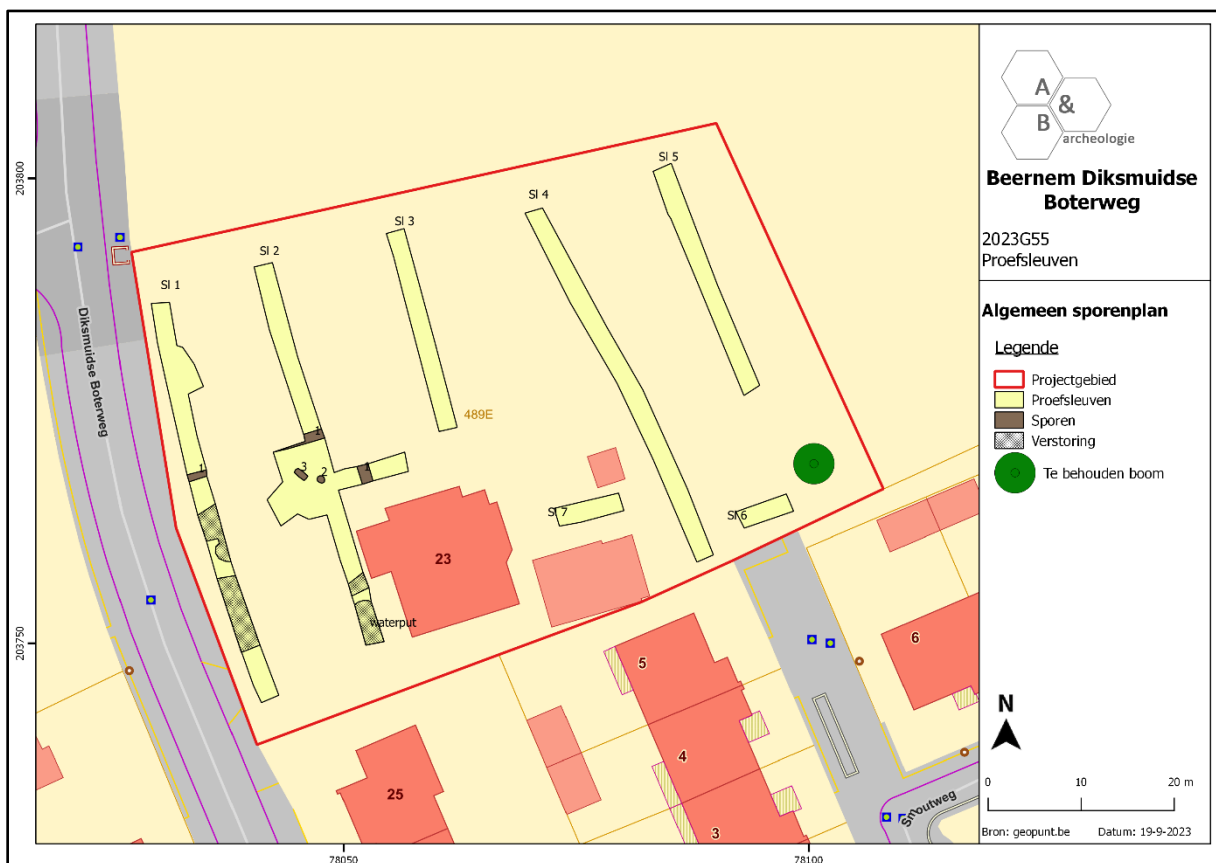

Figuur 12 Zicht op profiel 5 in sleuf 5 (zuidoosten).

2.2. Assessment sporen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden 3 spoornummers uitgedeeld aan archeologische sporen. De sporen situeren zich in het zuidwestelijke deel van het plangebied. Spoor 1 betreft een erfgreppel van ca. 50cm breed. De greppel werd waargenomen in sleuf 1 en 2 en heeft daar een NO-ZW oriëntatie, iets verderop draait de greppel haaks af naar het zuidoosten. Opmerkelijk is de vulling van de greppel met brokken verbrande leem in de laatste dempingsfase. Mogelijk wijst dit op een brand en opgave van het woonerf. Bij het opschaven werden twee scherven grijs aardewerk (inv. 1) ingezameld van een pan (rand) en kogelpot (lensvormige bodem), wat een datering geeft in de volle middeleeuwen.

Binnen de erfbegrenzing situeren zich twee kuilen S2 en S3. S2 betreft een cirkelvormig spoor van ca. 65cm diameter. De vulling is heterogeen donkergrijs zand met verbrande leembrokken en houtskool. S3 bevindt zich vlakbij en betreft een rechthoekig spoor van ca. 120 op 50cm. Ook hier bestaat de vulling uit heterogeen donkergrijs zand met verbrande leembrokken en houtskool. Bij het opschaven werd een bodemfragment van een lensvormige kogelpot ingezameld (inv. 2).

Figuur 13 Sporenplan geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt).

Figuur 14 Vlakfoto van de erfgeppel S1 met een verbrande leemvulling in de demping.

Figuur 15 Zicht op de (paal)kuil S2 in sleuf 2.

Figuur 16 Zicht op de rechthoekige kuil S3 in sleuf 2.

Figuur 17 Overzichtsfoto van de sporencluster in sleuf 2.

2.3. Assessment vondsten

Tijdens het onderzoek werden 2 inventarisnummers uitgedeeld aan vondstmateriaal. Inventarisnummer 1 betreffen twee fragmenten grijs aardewerk (80g) uit de erfgreppel S1. Het gaat om een randfragment van een pan met een open vorm. Het randtype kan toegeschreven worden aan type L80a en komt voor tussen 1125 en 1300n.C. De tweede scherf betreft een lensvormig bodemfragment van een vermoedelijke kogelpot. Inventarisnummer 2 omvat één lensvormig bodemfragment (5g) in grijs aardewerk met sporen van beroeting. De scherf werd ingezameld tijdens het opschaven van de rechthoekige kuil S3.

Het volledige ensemble lijkt homogeen te zijn en geeft een datering voor de site in de volle middeleeuwen, rond de 12de/13de eeuw n.C.

In het uiterste zuiden van sleuf 2 werd ook nog een bakstenen waterput met ruime insteek teruggevonden. De exacte ouderdom is niet gekend, maar mogelijk gaat deze terug tot de 19de eeuw.

Figuur 18 Rand van een pan en lensvormige bodem uit de erfgreppel S1 (inv. 1).

Figuur 19 Beroet lensvormig bodemfragment uit kuil S3 (inv. 2).

2.4. Assessment stalen

Er werden geen stalen ingezameld. Er werden wel sporen aangetroffen die zich lenen tot het nemen van zinvolle en bruikbare staalnames voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek. Deze kunnen genomen worden bij het verder onderzoek.

2.5. Assessment conservatie

Niet van toepassing. De aangetroffen vondsten zijn stabiel genoeg en vereisen geen bijzondere conservatiemaatregelen.

2.6. Datering, interpretatie en confrontatie met voorgaande onderzoeksfases

Het projectgebied maakt deel uit van een ruime regio waar tot op heden nog maar weinig archeologische informatie vanuit gravend onderzoek voor gekend is. Dit valt voornamelijk te wijten aan het gebrek aan grootschalige archeologische inventarisaties bij geplande bouwactiviteiten in en nabij de historische kern van Beernem. De gegevens uit het bureauonderzoek wijzen erop dat het projectgebied gelegen is in een interessant en relevant archeologisch gebied en hierdoor zelf

interessante en relevante archeologische informatie kan bevatten. Het terrein is echter deels bebouwd en in recentere periodes ontgonnen, waardoor archeologische waarden mogelijk reeds verstoord zijn. Hoewel het terrein niet noodzakelijk gelegen is op een (paleo)landschappelijk ongunstige locatie voor menselijke occupatie, toont de quartair geologische kaart aan dat hier geen sprake is van een afdekking met (holocene) sedimenten. Cartografische bronnen wijzen bovendien op een intense historische landbewerking. De ploegactiviteiten hebben in dit geval een impact gehad op de pleistocene bovengrond, waardoor de oorspronkelijk aanwezige (paleo)bodem en de hiermee geassocieerde ondiepe bodemsporen en kwetsbare (artefacten)sites verdwenen zijn. De scherpe aflijning van het lager gelegen noordelijk terreindeel lijkt bovendien te wijzen op een verlaging van het oorspronkelijk maaiveldniveau, mogelijk door afgravingen. In het zuiden is het terrein bebouwd en werden in het verleden allerhande constructies opgericht en omgevingswerken uitgevoerd, hetgeen ook hier de kans op versterking van kwetsbare sites reëel maakt. Sites met bodemsporen, die worden gekenmerkt door diepere uitgravingen, kunnen echter wel nog bewaard zijn binnen de grenzen van het projectgebied.

Algemeen kan gesteld worden dat het terrein een archeologisch potentieel bezit voor het aantreffen van grondsporensites vanaf het neolithicum tot en met de nieuwe tijd, met de nadruk op sites daterend vanaf de late middeleeuwen. In de nabije omgeving dateren CAI-locaties immers vanaf deze periode. Historische kaarten tonen bebouwing ter hoogte van het projectgebied vanaf de 19de eeuw. Het projectgebied ligt evenwel niet ver ten zuiden van de historische kern van Beernem, waarvan de oudste vermelding reeds gekend is uit de 9de eeuw. Voor prehistorische artefactensites wordt een zeer laag potentieel toegekend vanwege de aanwezige verstoringen.

Het proefsleuvenonderzoek leverde relevante archeologische sporen op in de zuidwestelijke hoek van het terrein. Zo werden minstens twee sporen, wellicht paalkuilen, aangetroffen omsloten door een erfgreppel. Vondstmateriaal (grijs aardewerk) in de sporen wijst op een datering in de volle middeleeuwen, rond ca. 12de/13de eeuw. Het lijkt aldus te gaan om een woonerf waarvan een deel zich binnen het plangebied situeert en wellicht nog verder doorloopt in zuidwestelijke richting. Een verder onderzoek is nodig om dit woonerf ruimtelijk te begrijpen. Op het eerste zicht is een gelijktijdigheid voorop te stellen, hoewel een interne fasering niet uitgesloten is.

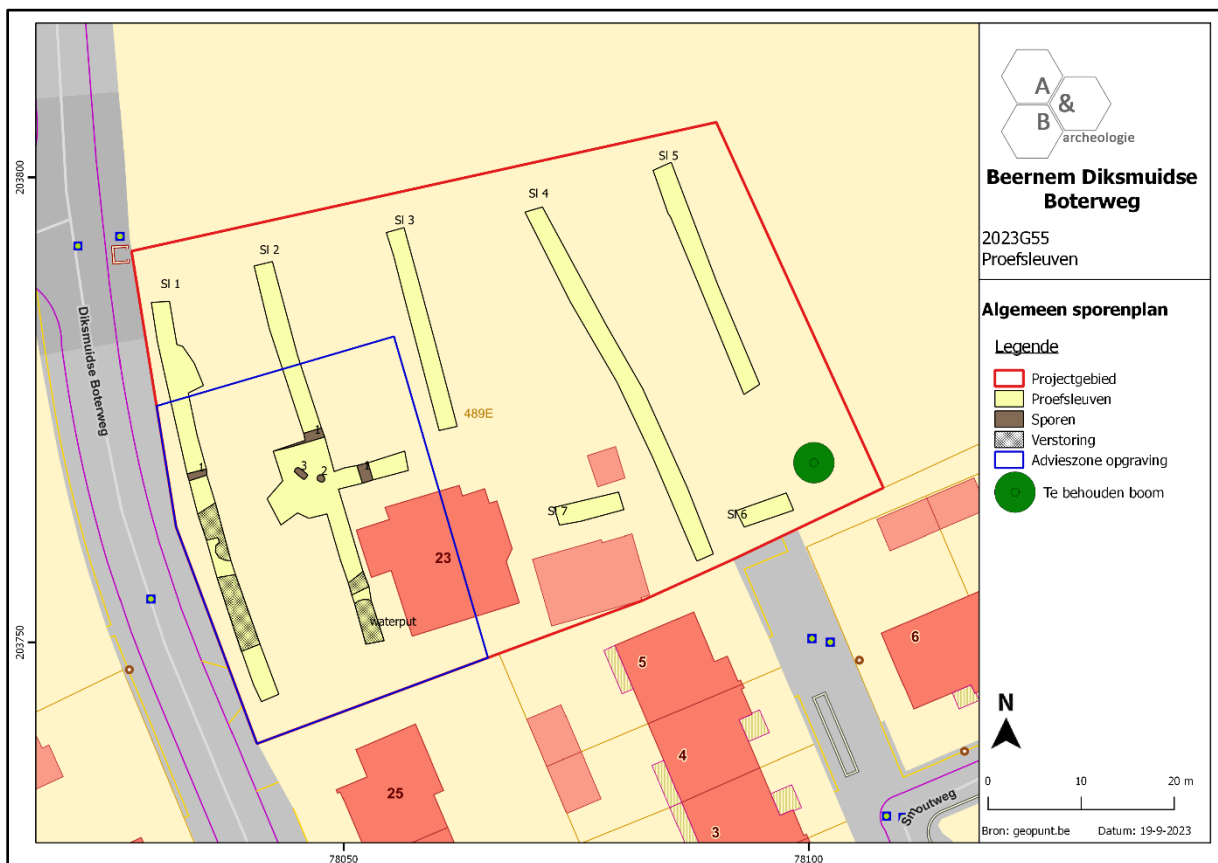
Figuur 20 Projectie van het sporenplan op de 19de-eeuwse Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Het proefsleuvenonderzoek leverde relevante archeologische sporen op in de zuidwestelijke hoek van het terrein. Zo werden minstens twee sporen, wellicht paalkuilen, aangetroffen omsloten door een erfgreppel. Vondstmateriaal (grijs aardewerk) in de sporen wijst op een datering in de volle middeleeuwen, rond ca. 12de/13de eeuw. Het lijkt aldus te gaan om een woonerf waarvan een deel zich binnen het plangebied situeert en wellicht nog verder doorloopt in zuidwestelijke richting. Een verder onderzoek is nodig om dit woonerf ruimtelijk te begrijpen. Op het eerste zicht is een gelijktijdigheid voorop te stellen, hoewel een interne fasering niet uitgesloten is.

De advieszone voor verder onderzoek bedraagt ca. 1012m² en omvat het zuidwestelijke deel van het terrein. Binnen deze zone worden bewoningssporen verwacht uit de volle middeleeuwen.

Figuur 21 Advieszone voor verder archeologisch onderzoek (bron: geopunt).

3.2. Beantwoording onderzoeksvragen

In het programma van maatregelen van de bureaustudie⁴ werden volgende onderzoeksvragen opgenomen:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?

Er bevindt zich één archeologisch niveau, meer bepaald in de top van de C-horizont, op een diepte van ca. 50cm onder het huidige maaiveldniveau.

- Zijn er nog intacte, al dan niet begraven, (paleo)bodems aanwezig?

De bodemopbouw bestaat uit een Ap-B-C bodem. De B-horizont blijkt wel sporadisch en meer oppervlakkig bewaard. In het vlak zijn verspreide vlekken waar te nemen.

- In hoeverre is de bodemopbouw recent verstoord?

Er werden enkele verstoringen aangetroffen in het uiterste zuidwesten. Elders blijkt de verstoringsgraad eerder beperkt tot de teelaarde of afwezig.

- Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het vergunningsgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?

In de uiterste zuidwestelijke hoek bevinden zich archeologische sporen die wijzen op een volmiddeleeuws woonerf. Twee paalsporen worden hier omsloten door een erfgreppel. Vondsten in de vorm van grijs aardewerk bevestigen de datering in de 12de/13de eeuw. De zone omvat een oppervlakte van ca. 1012m².

- Kan er een link gelegd worden tussen de aangetroffen site(s) en de sites die in het verleden reeds in de omgeving werden onderzocht?

De site vormt nieuwe kennis voor dit deel van Beernem. De aanwezigheid van een volmiddeleeuws erf wijst op vroege bewoning en ontwikkeling in deze omgeving. Andere sites uit deze periode zijn immers nog niet gekend.

- Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische waarden?

De sporen bestaan uit een erfgreppel die minstens twee (paal)kuilen omsluit. Wellicht wijzen deze op een woonerf dat op basis van het vondstmateriaal kan gedateerd worden in de volle middeleeuwen.

- Is verder archeologisch onderzoek nodig?

Een verder onderzoek is nodig in het zuidwestelijke deel van het plangebied. De zone omvat een oppervlakte van ca. 1012m² waarbinnen een woonerf uit de volle middeleeuwen verwacht wordt. Voor deze regio vormt het onderzoek een hoge kenniswinst.

⁴ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/24682>

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden aan de Diksmuidse Boterweg in Beernem, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota⁵ bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd diende te worden in een uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van het proefsleuvenonderzoek beschreven.

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op een site met een matig complexe verticale stratigrafie. Het sleuvenplan zoals opgenomen in de bureaustudie voorzag in de aanleg van 5 parallelle NW-ZO georiënteerde sleuven. Dit plan werd gevolgd en plaatselijk aangepast aan de terreinomstandigheden. Zo werden nog enkele dwarssleuven aangelegd. Er werden enkele kijkvensters/volgsleuven aangelegd om de aan- of afwezigheid van sporen te controleren en om een ruimer beeld rond de bewoningssporen en erfgreppel te krijgen. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na afronding van het onderzoek werden de sleuven opnieuw gedicht.

De advieszone voor verder onderzoek was ca. 3467m² groot. Hiervan werd ca. 441m² (12,7%) onderzocht door middel van proefsleuven en kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee behaald. Het onderzoek kon bovendien een goed licht werpen op het hoge archeologisch potentieel van de site.

Het projectgebied maakt deel uit van een ruime regio waar tot op heden nog maar weinig archeologische informatie vanuit gravend onderzoek voor gekend is. Dit valt voornamelijk te wijten aan het gebrek aan grootschalige archeologische inventarisaties bij geplande bouwactiviteiten in en nabij de historische kern van Beernem. De gegevens uit het bureauonderzoek wijzen erop dat het projectgebied gelegen is in een interessant en relevant archeologisch gebied en hierdoor zelf interessante en relevante archeologische informatie kan bevatten. Het terrein is echter deels bebouwd en in recentere periodes ontgonnen, waardoor archeologische waarden mogelijk reeds verstoord zijn. Hoewel het terrein niet noodzakelijk gelegen is op een (paleo)landschappelijk ongunstige locatie voor menselijke occupatie, toont de quartair geologische kaart aan dat hier geen sprake is van een afdekking met (holocene) sedimenten. Cartografische bronnen wijzen bovendien op een intense historische landbewerking. De ploegactiviteiten hebben in dit geval een impact gehad op de pleistocene bovengrond, waardoor de oorspronkelijk aanwezige (paleo)bodem en de hiermee geassocieerde ondiepe bodemsporen en kwetsbare (artefacten)sites verdwenen zijn. De scherpe aflijning van het lager gelegen noordelijk terreindeel lijkt bovendien te wijzen op een verlaging van het oorspronkelijk maaiveldniveau, mogelijk door afgravingen. In het zuiden is het terrein bebouwd en werden in het verleden allerhande constructies opgericht en omgevingswerken uitgevoerd, hetgeen ook hier de kans

⁵ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/24682>

op verstoring van kwetsbare sites reëel maakt. Sites met bodemsporen, die worden gekenmerkt door diepere uitgravingen, kunnen echter wel nog bewaard zijn binnen de grenzen van het projectgebied.

Algemeen kan gesteld worden dat het terrein een archeologisch potentieel bezit voor het aantreffen van grondsporensites vanaf het neolithicum tot en met de nieuwe tijd, met de nadruk op sites daterend vanaf de late middeleeuwen. In de nabije omgeving dateren CAI-locaties immers vanaf deze periode. Historische kaarten tonen bebouwing ter hoogte van het projectgebied vanaf de 19de eeuw. Het projectgebied ligt evenwel niet ver ten zuiden van de historische kern van Beernem, waarvan de oudste vermelding reeds gekend is uit de 9de eeuw. Voor prehistorische artefactensites wordt een zeer laag potentieel toegekend vanwege de aanwezige verstoringen.

Het proefsleuvenonderzoek leverde relevante archeologische sporen op in de zuidwestelijke hoek van het terrein. Zo werden minstens twee sporen, wellicht paalkuilen, aangetroffen omsloten door een erfgreppel. Vondstmateriaal (grijs aardewerk) in de sporen wijst op een datering in de volle middeleeuwen, rond ca. 12de/13de eeuw. Het lijkt aldus te gaan om een woonerf waarvan een deel zich binnen het plangebied situeert en wellicht nog verder doorloopt in zuidwestelijke richting. Een verder onderzoek is nodig om dit woonerf ruimtelijk te begrijpen. Op het eerste zicht is een gelijktijdigheid voorop te stellen, hoewel een interne fasering niet uitgesloten is.

De advieszone voor verder onderzoek bedraagt ca. 1012m² en omvat het zuidwestelijke deel van het terrein. Binnen deze zone worden bewoningssporen verwacht uit de volle middeleeuwen. De modaliteiten voor dit onderzoek worden verder beschreven in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://maps.google.be/>
- <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://inventaris.onroerendergoed.be>
- <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/24682>

6. Bijlages

- Referentieprofielen

Projectcode		2023G55		Coördinaten		X 78 060 en Y 203 780	
Type onderzoek		Proefsleuven					
Profielnummer		PR3		Hoogte		+10,8m TAW	
Oriëntatie		NW-ZO		Grondwater		niet bereikt	
Datum		18/09/2023		Classificatie		Zch	
Weer		Droog, bewolkt, zonnig				matig droge zandbodems met verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont	
Beschrijving		Maarten Bracke		Fotonr		22	
Landgebruik		Woning en tuin		Plannr		Zie allesporenkaart	
Vegetatie		Gras en braakliggend					
Horizont		Diepte (cm)		Methode beschrijving	Ondergrens		
nr	Benaming	begin	eind		bereikt	duidelijkheid	regelmatigheid
H1	Ap	0	45/50	Droog	Ja	Duidelijk	Vrij regelmatig
H2	B	45/50	55/60	Droog	Ja	Duidelijk	Onregelmatig
H3	C	55/60	-	Droog	Nee	-	-
Kleur (visueel)	Vochtigheid	Textuur		Andere fenomenen/opmerkingen			
		symbool	beschrijving				
Donkerbruingrijs	Droog	Z	Zand	/			
Bruin	Droog	Z	Zand	Plaatselijke restanten			
Gelig wit	Droog	Z	Zand	/			

Figuur 22 Zicht op profiel 3 in sleuf 3 met aanduiding van de stratigrafische eenheden.

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het noordelijke deel van het plangebied vanuit de Diksmuidse Boterweg.	5
Figuur 2 Zicht op de woning in het zuidelijke deel van het terrein.....	5
Figuur 3 Zicht op de te behouden boom in de uiterste zuidoostelijke hoek van het terrein.	6
Figuur 4 Algemeen sleuvenplan, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 5 Algemeen sleuvenplan, geprojecteerd op de meest recente orthofoto (bron: geopunt.be)...	7
Figuur 6 Sfeerbeeld tijdens het sleuvenonderzoek.....	9
Figuur 7 Uitsnede uit de bodemkaart (bron: geopunt en bureaustudie).	11
Figuur 8 Algemeen sleuvenplan met aanduiding van de profielen, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).	11
Figuur 9 Algemeen sleuvenplan met aanduiding van de hoogtemetingen, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).	12
Figuur 10 Zicht op profiel 1 in sleuf 1 (zuidwesten).	12
Figuur 11 Zicht op profiel 3 in sleuf 3 (centraal).	13
Figuur 12 Zicht op profiel 5 in sleuf 5 (zuidoosten).....	13
Figuur 13 Sporenplan geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt).....	14
Figuur 14 Vlakfoto van de erfgreppel S1 met een verbrande leemvulling in de demping.	15
Figuur 15 Zicht op de (paal)kuil S2 in sleuf 2.....	15
Figuur 16 Zicht op de rechthoekige kuil S3 in sleuf 2.....	16
Figuur 17 Overzichtsfoto van de sporencluster in sleuf 2.....	16
Figuur 18 Rand van een pan en lensvormige bodem uit de erfgreppel S1 (inv. 1).	17
Figuur 19 Beroet lensvormig bodemfragment uit kuil S3 (inv. 2).	18
Figuur 20 Projectie van het sporenplan op de 19 ^{de} -eeuwse Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt). .	20
Figuur 21 Advieszone voor verder archeologisch onderzoek (bron: geopunt).....	21
Figuur 22 Zicht op profiel 3 in sleuf 3 met aanduiding van de stratigrafische eenheden.....	27

Sporenljst

2023G55

Proefsleuven Beernem Diksmuidse Boterweg

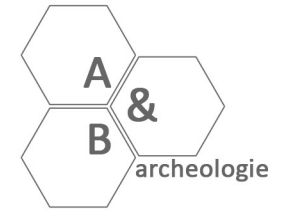
Spoornr	Werkputnr./Sleufnr.	Sectornr.	Vaknr.	Vlaknr.	Interpretatie	Associatie	Datum	Aflijning	Datering	Coupe	Diepte (cm)	Opmerkingen	Laag					Relatie	Vondstnr	Staalnr	Fotonr	Tekening (kaart, plan, plattegrond, coupe of profiel)
													Aard (HOM/HET)	Kleur	Textuur	Inclusies	Bioturbatie					
1	1 en 2	/	/	1	greppel	/	18/09/2023	Scherp	VOLME	nee	/	erfbegrenzing	HET	DGR	Z	HK+, verbrande leem	ja	S2 en S3	1	/	14	zie algemeen sporenplan
2	2	/	/	1	paalkuil (cirkelvormig)	/	18/09/2023	Scherp	VOLME	nee	/	bewoning	HET	DGR LBR gevlekt	Z	HK+, verbrande leem	ja	S1 en S3	/	/	15	zie algemeen sporenplan
3	2	/	/	1	paalkuil (rechthoekig)	/	18/09/2023	Scherp	VOLME	nee	/	bewoning	HET	DGR LBR gevlekt	Z	HK+, verbrande leem	ja	S1 en S2	2	/	16	zie algemeen sporenplan

Vondstenlijst

2023G55

Proefsleuven Beernem Diksmuidse Boterweg

Vondstnr	Spoornr	Laagnr	Kwadrant/C oupedeel	Werkput/SI euf	Sector	Vak	Profiel	Vlak	Inzamelwijze	Datum	Maaswijdte	xyz	Vondstcategorie	Datering	determinatie	Hoeveelheid (telling/schatting)	Gewicht (g)	Homogeniteit	Fotonr	Tekening (kaart, plan, plattegrond, coupe of profiel)	Vondst- tekening
1	1	1	/	2	/	/	/	1	opschaven	18/09/2023	/	/	aardewerk	VOLME	grijs aardewerk: randscherf kom en lensvormig bodemfragment (kogelpot)	2	80	ja	18	/	/
2	3	1	/	2	/	/	/	1	opschaven	18/09/2023	/	/	aardewerk	VOLME	grijs aardewerk: lensvormig bodemfragment (kogelpot)	1	5	ja	19	/	/

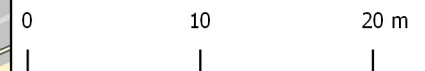
Beernem Diksmuidse Boterweg

2023G55
Proefsleuven

Algemeen sporenplan

Legende

- Projectgebied
- Proefsleuven
- Sporen
- Verstoring
- Te behouden boom

Bron: geopunt.be

Datum: 19-9-2023

78050

78100

203600

203750

Diksmuidse Boterweg

Smoutweg

SI 1

SI 2

SI 3

SI 4

SI 5

489E

S 7

S 6

23

6

5

4

25

3

waterput

3

2

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1